

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Tertia. An neceßaria saltem sit certitudo Probabilitatis ad licitum
opinionis probabilis usum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

saltem sit tanta certitudo opinativa, quæ excludat omnem practicam dubitationem, five ea dicatur certitudo moralis, five non; quod est de voce.

N. Nonum est conscientiam esse actum prudentialem, ut dixi d. 4. esto autem non omne iudicium probabile sit prudens, ut *ibidem* dixi; nam iudicium probabile purè speculativum non est prudens, prudentia strictè sumptâ, hæc enim non est actus intellectus speculativi, sed practici, ut constat ex S. Thom. 1. 2. *qu. 57. art. 5. & 2. 2. qu. 60. art. 4.* & Caiet. fuse *ib.* immò esto nec omne iudicium practice probabile sit prudens, nisi sit certò probabile, ut dicam *sect. 3.* attamen omne iudicium certò probabile practice est prudens, ut docui d. 10. & 11. ubi etiam ostendi omne iudicium certò prudens esse æquè impossibile cum peccato formali, ac iudicium prudentius: & ideo passim offendes apud DD. quòd opinio certò probabilis practice est, quæ nititur motivo prudenti, aut motivo, quod movere potest virum prudentem: adeo verum est, quòd omnis opinio formalis certò probabilis practice sit iudicium prudens.

N. Porro, quid sit prudentia, sæpe dixi cum Arist. 5. *Ethic. cap. 5.* quòd sit Recta ratio agendorum; quâ definitione sæpe utitur S. Tho. Thom. 2. 2. *qu. 47. 49. 50. 51.* & sæpe ostendi satis esse, ut actus prudentie, etsi hæc sit virtus intellectus, sint veri veritate sibi proportionatâ, nempe practice veri, quia, ut dixi n. 26. ex S. Thom. & Caiet. prudentia non est virtus intellectus purè speculativi, cujus veritas consistit in cognoscendo, seu in cognitione objecti ut est in se; sed intellectus practici, cujus veritas consistit in dirigente ad actum conformem appetitui recto, seu regulis morum; & quia objectum prudentiæ, & ejus materia sunt actiones humanæ morales rectificandæ; & ob hoc prudentia numeratur inter virtutes morales, cum ejus objectum sit formaliter morale, seu verum practicum, ut rectè M. Tapia *rom. 2. lib. 4. qu. 1. art. 3. & 4. & 7.* qui subdit prudentie convenire certitudinem moralem, quæ tollit dubium practicum, etsi aliquando prudentiæ possit subesse falsum, ut contigit Jacob in accessu ad Liam ..... unde illud iudicium, quod fuit speculative falsum, erat moraliter, & practice verum, & certum, & sufficiens regulare actionem rectam virtutis castitatis. Hæc M. Tapia. Et ideo est certò certius dari assensus prudentes speculative falsos, talis enim est omnis error invincibilis, & omne iudicium putatum certò moraliter verum, in re tamen falsum. Quare la-

tissimè d. 4. 5. & 6. impugnavi dicentes idem esse judicare prudenter, ac judicare verè: si enim sermo sit de veritate speculativâ, olet Janfenismus; si de veritate practica, verum dicit, at non dicit, immò dicit oppositum. Vide quæ dixi d. 6. ubi probavi, quòd dictamen invincibiliter erroneum sit practice verum per conformitatem cum regulis morum; immò est regula morum, cui conformari tenemur; si autem tenemur conformari, utique est prudens, nullus enim obligatur nisi ad prudenter agendum. Porro si error speculativus potest esse practice verus, & habere certitudinem practicam, ut contingit dictamini invincibiliter erroneis est enim essentialiter connexum cum non peccato, & impossibile cum peccato; multò magis dictamen certò probabile practice poterit esse practice verum, & certum veritate practica, seu essentialiter connexum cum non peccato, & repugnans peccato.

SECTIO III.

An necessaria saltem sit certitudo Probabilitatis ad licitum opinionis probabilis usum?

§. I.

De opinione dubiè, aut probabiliter tantum probabilis.

SUMMARIUM.

Status questionis, n. 42.

Utraque questio locum habet in sententiâ etiam Probabilioristarum. Explico, n. 43.

Questio est de certitudine cadente supra probabilitatem, non supra veritatem, n. 44.

Non licet sequi opinionem dubiè probabilem, n. 45.

Eo ipso quòd S. Thom. dicat non licere sequi opinionem, si ex opinionum varietate incido in dubium, eo ipso vult debere esse certò probabilem, *ib.*

Rationes. Quia dubia probabilitas est probabilitas simul, & non probabilitas, immò est suspensio omnis assensus de probabilitate, a n. 46. ad 49.

Non licet sequi opinionem probabiliter tantum probabilem, n. 50.

DD. hoc negantes, *ib.*

Plerique male citantur à Torrecilla, *ib.*

Maiori jure citari potest P. Cardenas, n. 51. & 52.

Impugnatur, *ib.*

Cur ego proposuerim statum questionis sub his terminis, An liceat sequi probabiliter probabilem? potius quam sub his, An satis sit opinio probabiliter probabilis? n. 55.

CNT

Car non liceat sequi probabiliter tantum probabilem? n. 56.

DD. tuentes non esse licitum sequi probabiliter tantum probabilem, n. 57.

Plerique supponunt, ib.

Citantur DD. à n. 57. ad 61.

P. Suar. ait, quod probabilitas non habens probabilitatem oppositam faciat certitudinem moralem, n. 59.

Cui est probabilis emissio voti, non autem non emissio voti, tenetur ad votum, ib.

Calumnia est, Probabilitas iudicare satis esse probabiliter probabilem, n. 60.

N. 42. **U**o sub hac sectione comprehendimus, Primum, an liceat sequi opinionem dubie probabilem; alterum, an liceat sequi opinionem probabiliter probabilem. Quod si neutrum liceat, eo ipso nullam opinionem probabilem, nisi ejus probabilitas sit moraliter certa, sequi licebit.

N. 43. **V**trumque autem dubium habere locum non tantum in sententiâ Probabilitarum, sed etiam Probabilioristarum, & Tutoristarum, certum mihi est, ut deinde ponderatum vidi in P. de la Fuente in Theol. Reform. diff. 4. n. 55. & 56. Quæro enim, an satis sit dubia probabilitas opinionis probabilioris? Rursus quæro, an satis sit, ut probabilitas opinionis probabilioris sit merè probabilis, an potius ejusdem opinionis probabilioris probabilitas debeat esse certa moraliter? Idem dico de sententiâ Tutoristarum; quamvis enim certum per eos sit, quod sit sequendum strictius, attamen sæpe concurrunt duo præcepta incompatibilia, & ignoratur quodnam præponderet; & licet dicatur, præponderare strictius, adhuc tamen inter DD. controversatur quodnam ex illis sit strictius, & uni unum, alij aliud strictius dicitur. Tunc autem ecce eadem difficultas, an ut obliget satis sit dubie strictius, an probabilis strictius; an necessaria sit certitudo moralis de maiori obligatione hujus potius, quam illius præcepti, ut teneat operari? Ergo utraque difficultas locum habet in omni sententiâ.

N. 44. **N**è verò facile dimoveamur ab utroque præsentis quæsitio cadente supra opinionis probabilitatem, non supra opinionis veritatem, sciendum est, quod dubium esse potest tum circa veritatem, tum circa probabilitatem opinionis. Circa veritatem est, quando utraque opinio cognoscitur ut certò probabilis, dubitatur tamen, quæ ex illis sit vera: circa probabilitatem est, quovis dubitatur, an ea opinio sit, aut non sit certò probabilis; etenim, ut paulò post dicam Tom. III.

contra P. Eliz. non tantum veritas opinionis, sed & ipsius opinionis probabilitas potest esse dubia, & incerta; sæpe enim dubitamus, an aliqua opinio sit probabilis, aut asserimus eam opinionem non esse certò probabilem, sed ad summum esse probabiliter tantum probabilem; adeoque simul esse probabiliter improbabilem.

Prima conclusio: Non licet sequi opinionem dubie probabilitatis, seu dubie probabilem. Est omnium cum S. Thom. cujus loca exponens M. Medina 1.2. qu. 19. art. 6. concl. 1. dixit, quod S. Thom. unice contendat eum, qui ob varietatem opinionum dubitat de opinionis probabilitate, non posse eam licetè sequi; secus, qui iudicat certò esse probabilem. Idem ait Maitr. in 2. d. 5. n. 116. solvens D. Thom. textum, quo Antiprobabilitate utuntur contra nos, dicens, quod merito S. Thom. dixerit talem peccare, dum tali dubitatione existente eligit opinionem; & ratio est; quia in exercitio partis probabilis intervenire debet iudicium omnino certum, quòd licitum sit sibi ita operari. Et post pauca subdit ex textu D. Thomæ ad summum deduci licitum non esse sequi opinionem, quam quis non certò putat esse probabilem.

Ratio conclusionis est evidens; quia opinio dubie probabilis est opinio probabilis simul, & non probabilis: sed non licet sequi opinionem probabilem simul & non probabilem: ergo non licet sequi opinionem dubie probabilem.

Confirmo 1. Dubia probabilitas est probabilitas simul, & non probabilitas opinionis: sed probabilitas, & non probabilitas opinionis est quid illicitum: ergo dubia probabilitas est quid illicitum. Minor patet; nam includit non probabilitatem, sub qua non licet operari.

Confirmo 2. quia dubium strictè summum, ut distinguitur ab opinione, est suspensio omnis assensus: ergo dubium de probabilitate est suspensio omnis assensus circa probabilitatem: sed sine omni assensu operari non licet: ergo non licet sequi dubie probabilem.

Confirmo 3. Tunc probabilitas est dubia, quando dubitatur, an ratio sit gravis: sed cum dubio de gravitate rationis non licet operari: ergo cum dubiâ probabilitate non licet.

Secunda conclusio: Non licet sequi opinionem probabiliter probabilem.

Hæc conclusio à paucis discutitur, esto à plerisque supponatur, quos mox dabo. Est tamen, inquit P. de la Fuente l. c. n. 48. contra B. P. Arriag.

P. Arriag. tom. 1. in 1.2. d. 27. n. 9. Pasqual. *decis.* 28. P. Tambur. lib. 1. in *Decal. cap.* 3. §. 3. n. 9. quibus addo Torrecil. tr. 8. in 3. *dam.* ab Innoc. n. 15. asserentem satis esse opinionem probabiliter probabilem, & citat ex P.

P. Moy. Moya pro se plures, sed immerito, nam P. Valqu. nil prorsus habet; P. Baldellus docet omnino oppositum; P. Salas, ut ait P. de la Fuente num. 49. & 50. excludit opinionem probabiliter probabilem sub nomine probabilitatis dubiae; quod adeo verum est, ut P.

P. Sanch. lib. 1. Sum. cap. 9. n. 18. pro sua sententia negante, licet sequi probabilitatem dubiam, citet, & probet ex P. Salas, & M. Medina ex iisdem locis, ubi non de probabilitate dubia strictè, seu sine omni assensu opinativo, sed de probabiliter probabili expressè disserunt. Est etiam contra Hozes in 3. *dam.* ab Innoc. n. 10. dicentem, quod esset onus intolerabile, si requireretur certitudo probabilitatis, cum ad dictamen prudens satis sit probabilitas probabilitatis. Sine jure autem M. Hozes citat P. Moyam in Opusculo singulari pro Jesuitis, (si tamen Tomus ille habet pro sui Authore P. Moyam) quasi P. Moya ibi doceat satis esse opinionem probabiliter probabilem; sine jure, inquam, non tantum quia eo in Opusculo tract. de Opin. prob. nihil de hoc habet, sed etiam quia etsi hoc ibi, aut alibi eo in Opusculo diceret, non tamen hoc docet. Quidquid enim integro eo Tomo tradit, ut sepe se declarat, præcipue in *Dedicatoria ad Lectorem circa finem* ait, nulli opinioni se eo in libro Apologetico subscribere; ergo etsi hoc eo in libro diceret, non tamen docet. Quare mihi certum est, quod omnes DD. quos Torrec. ex P. Moyà citat pro sententia dicente, satis esse opinionem probabiliter probabilem, nil tale doceant, sed ad summum unice docent, non requiri judicium certum de veritate; non autem non requiri judicium certum de opinionis probabilitate, aut saltem judicium directum certum certitudine excludente prudens dubium, & formidinem peccati.

Hinc P. Teril. qu. 20. de Reg. mor. n. 3. postquam dixit omnes ferè Authores convenire in negando, quod liceat sequi probabiliter probabilem, loquens de sententia affirmante subdit: *Pauculi aliqui, & quidem valde pauculi, nec tanti nominis Authores expressè dixerunt opinionem tantum probabiliter probabilem sufficere.*

N. Maiori, & fortè non irrationabili jure pro eadem sententia affirmante satis esse opinionem probabiliter probabilem, citari potest P. Cardenas tom. 4. disp. 4. ubi postquam impugnavit Lumbier, & Filgueiram exponentes, quod opinio tenuis probabilitatis idem sit, ac opinio probabiliter probabilis, eam expositionem prorsus rejicit; & cap. 3. 4. 5. 6. ostendit aliud esse opinionem probabiliter probabilem, aliud tenuis probabilitatis; nam tenuiter probabilis est illa, ait, de cujus probabilitate dubitatur, seu dubiae probabilitatis; talis autem non est opinio probabiliter probabilis.

Neque ut P. Card. liberetur à sententia affirmante satis esse probabiliter probabilem, sufficit dicere, quod idem P. Card. expressè neget, quod ut quis sine peccato, & honeste operetur, satis sit opinio ne quidem certo probabilis, multò minùs satis erit probabiliter probabilis; non tantum quatenus P. Card. est Reflexista negans satis esse judicium directum certò probabile de non peccato, quin judicat necessarium esse judicium certum reflexum de non peccato in operando juxta minùs, certò tamen probabile; sed etiam quia idem P. Card. l. c. n. 46. ait, quod ut quis rectè operetur, non satis sit judicium, quo quis probabiliter censeat se non peccaturum, sed ulterius requiri, quod ultimum judicium, quo quis judicat se non peccaturum ponendo talem actionem, debeat esse certum; nam judicium probabile, quo quis probabiliter judicat eam opinionem esse probabilem, non est ultimum judicium, quo quis judicat de rectitudine operationis à se eliciendae. Hoc totum mihi satis non est, ut eum liberem ab opinione affirmante satis esse probabiliter probabilem ad sine peccato operandum.

Ratio mihi est; quia etsi detur, quod aliud N. sit opinio tenuiter probabilis, aliud opinio probabiliter probabilis; rursum quod opinio tenuiter probabilis idem sit, ac dubiae probabilitatis; idem autem non sit opinio probabiliter probabilis, ac opinio dubie probabilis; immò etsi detur, quod judicium probabile, quo quis judicat eam opinionem esse probabilem, non sit ultimum judicium, quo quis judicat de rectitudine operationis eliciendae; adhuc his omnibus concessis semper sequitur, quod hæc propositio vera erit, *Licet sequi opinionem probabiliter probabilem, est deinde requiratur aliud judicium reflexum certum, à quo reguletur operatio eliciendae; sed hoc est nimis laxum; ergo.* Sequela probatur ex principiis còmunibus ipsi P. Card. aliisque Probabilistis Reflexistis; nam hæc propositio, *Licet sequi minus tutam, certò tamen probabilem, est prorsus vera, & certas est juxta eosdem judicii directi certò probabile de licentià non sit ultimum dictamen regulans operationem; quin per illos necessarium est aliud*

aliud iudicium reflexum certū de licito usu minus tutā, & minus, certō tamen probabilis, a quo operatio elicienda immediatē regulatur: ergo a pari licet iudicium probabile, quo quis iudicat opinionem esse probabilem, non sit ultimum iudicium regulans operationem eliciendam, semper verum erit dicere, quod licebit sequi probabiliter probabilem, ut de facto dixere Torrec. & Hozes, qui sunt Probabilistæ Reflexivæ: ergo tota reflexio, qua utitur P. Carden. non liberabit eum ab hac laxā sequela, quod licitum erit sequi probabiliter probabilem; qualecumque deinde sit ultimum iudicium conscientie regulans immediatē operationem: an ipsum iudicium directum probabile reflectens supra probabilitatem opinionis; an aliud reflexum certum supra licitum usum opinionis probabiliter probabilis.

Confirmo 1. quia tota differentia inter has duas propositiones, *Licet sequi certō probabilem*, *Licet sequi probabiliter probabilem*, esse potest, quod formari possit iudicium certum reflexum de licito usu certō probabilis, a quo immediatē reguletur operatio; formari autem non possit iudicium certum reflexum de licito usu opinionis probabiliter probabilis; sed hoc est falsum: 1. quia, cur, si licet sequi probabiliter probabilem, formari non possit iudicium reflexum certum de licito usu probabiliter probabilis? sicut quia licet sequi certō probabilem, formari potest iudicium reflexum certum de licito usu certō probabilis. Secundō, quia vel formari potest iudicium certum reflexum de licito usu probabiliter probabilis, vel non? Si non; cur P. Carden. dicit, quod dictamen reflectens supra iudicium probabile, quo iudicavi opinionem esse probabilem, sit ultimum regulativum operationis? Si potest; ergo semper erit verum dicere, *Licet sequi probabiliter probabilem*, etsi præterea necessarium sit dictamen reflexum. Tertiō, quia aliud est, an satis sit ad fine peccato, aut honestē operandum opinio probabiliter probabilis; aliud, an liceat sequi opinionem probabiliter probabilem. Sicut aliud est, an ad fine peccato, aut honestē operandum satis sit opinio certō probabilis; aliud, an liceat sequi certō probabilem. Potest autem unum stare sine alio; potest enim non satis esse ad fine peccato operandum opinio probabiliter probabilis; & adhuc licitum esse sequi opinionem probabiliter probabilem; ut de facto Probabilistæ Reflexivæ dicunt de certo probabili, cujus usum licitum docent, & tamen negant satis esse ad fine peccato, aut honestē operandum opinionem.

Tom. III.

nionem certō probabilem: & propter hoc, præter iudicium directum certō probabile, volunt necessarium esse iudicium certum reflexum de licito usu certō probabilis, a quo actio proximē regulatur.

Hinc ego tum conclusiones, tum statum questionis propotui potius sub his terminis, an liceat sequi opinionem probabiliter probabilem, quam an satis sit ad fine peccato operandum opinio probabiliter probabilis. Nam negari posset, quod opinio probabiliter probabilis satis sit ad fine peccato operandum, quatenus præter iudicium probabile de probabilitate opinionis requiritur aliud reflexum certum de licito usu opinionis iudicatur probabiliter probabile; & simul affirmari, quod licitum sit sequi opinionem probabiliter probabilem; ergo si P. Card. semel admittit licitum sequi probabiliter probabilem, quamvis neget eam satis esse ad fine peccato operandum; & neget, quod iudicium probabile de probabilitate opinionis sit ultimum dictamen regulans operationem eliciendam, eo ipso admittit rem nimis laxam, & communi ferē omnium sensu negatam.

Confirmo 2. quia si semel admittatur licitum sequi opinionem probabiliter probabilem, ita ut necessarium non sit sequi certō, sive magis, sive minus probabilem, aperitur aditus dicendi, quod licitum erit sequi opinionem minus probabiliter probabilem, quo nil laxius: ergo nullatenus concedi potest licitum sequi opinionem probabiliter probabilem.

Pro sententiā negante licitum sequi opinionem probabiliter probabilem, sed necessario debere esse certō probabilem, stant ferē omnes, ut ait P. Terillus *qu. 21. de Consc. prob. n. 1.* ubi postquam dixit paucos in hac materiā expressē distinxisse inter opinionem certō, & inter probabiliter tantum probabilem, subdit, quod uno, aut altero excepto, omnes absolute teneant, quod probabilitas debeat esse certa, ut operantem excuset; & citat P. Bardi *d. 4. cap. 10. C. de Lugo d. 10. de Fide sect. 1.* P. Fabri in Dia- logo de Opin. prob. & n. 2. addit: Ego cum istis questionem hanc ad probabilitatem practicam, eamque certam, & indubitatam restringo. Idem repetit P. Teril. *qu. 20. de Reg. mor. num. 3.* quod ut liceat sequi minus, aut magis, aut æquē probabilem, etsi minus tutam, debeat opinio minus tuta minus probabilis esse certō probabili. P. Faber *Dial. 1. de Opin. prob.* ait, ut plurimum conscientiam probabilem dici, quæ opinione verē ac certō probabili niti-

Bij

tur

P. Gob. tur. P. Gobat in Quinario Tractatu, n. 3.
C. de ait cum C. de Lugo, quod utus opinionis
Lugo probabilis restringitur ad opinionem, cujus
P. Beat. probabilitas est certa. P. Beatus qu. 5. n. 14.

ait: Opinio, quæ non est certò probabilis,
non est tuta in praxi; & subdit hanc statui

posse regulam in moralibus, eam solam opi-
nionem probabilem, de cujus probabilitate

dubitari non potest, esse tutam in praxi. P.

P. Bald. Baldellus lib. 4. de Consc. d. 10. n. 5. ait: Si-

quis non sit certus quasi reflexe, quod opi-
nio ex quâ operatur sit probabilis, sed ti-

meat, quod non sit probabilis, certum est
quod non potest ex tali conscientia operari,

cum hoc sit manifestè contra dictamen pru-
dentia; & non possit eam formidinem non

refundere etiam in ipsam operationem; at-
que ita hæc formido reflexa de opinionis

improbabilitate omnino constituitur in con-
scientia dubia, non autem in conscientia

probabili, ex quâ licet operari. Omitto alios
ex Societ. DD. quos plenâ manu citatis fide-

liter eorum locis, & verbis allegat P. Pol-

lenter in 3. dama. ab Innoc. XI. qui deinde

n. 118. concludit: Quid ego plures recen-

team, quando gravissimi testes Terillus, &

Honoratus Fabri Dial. 9. de Opin. probab.

edito Lugd. qui argumentum hoc omne di-

ligentissimè excusserunt, clarè testantur in

hanc sententiam convenire ferè omnes So-

ciet. TT. ? Hæc P. Pollenter, & meritò.

Ego enim scio me sæpe legisse in P. Suar. P.

P. Valq. Valqu. P. Dicast. P. Sanch. P. Palao, C. de

P. Säch. Lugo, P. Moya, & alijs quorum tamen lo-

P. Palao ca non notavi, eo quia animus mihi tunc

P. Moy. non erat hoc ex professo tractare, sed potiùs

ut indubitatum supponere illicitum opinio-

nis probabiliter tantum probabilis usum;

scio, inquam, me sæpe advertisse, quod di-

cti DD. concedant quidem licitum sequi

minùs probabilem, addunt tamen, si sit ve-

rè, certò, aut clarè probabilis.

N. Verum ut nostra conclusio non tantum

58. intrinsecè per rationes, sed etiam extrinsecè

fiat moraliter certa, citandi mihi sunt alij ex

omni ordine Doctores. P. Moya tom. 1. qu.

P. Moy. 6. §. 6. n. 35. postquam dedit aliquos sentien-

tes, necessarium non esse ad sine peccato ope-

randum judicium moraliter certum, (intel-

lige de opinionis probabilitate, & actionis

honestate) ait oppositam sententiam omni-

no tenendam, & in eâ convenire omnes; &

citât Patrem Bardi dicentem, quod DD. qui

P. Bardi. tenuisse videntur satis esse opinionem proba-

biliter probabilem, non voluerint exclude-

re nisi judicium moraliter certum speculati-

vè de honestate objecti, quod verum est,

non autem certitudinem practicam de pro-

babilitate opinionis, & honestate actionis ab
eâ dictatæ: etenim verum est quod ait P.
Vasqu. 1. 2. d. 61. cap. 2. ex Almaino: Non
potest adesse prudentia dictamen, ubi est
maxima (seu prudens) formido pro parte op-
positâ.

P. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. de Voto

cap. 5. tractans de obligatione voti dubij, an

emissum sit, ait n. 5. Illa probabilitas facit

certitudinem moralem, quando non est alia

similis in contrarium, quia in rebus humanis

non est maior certitudo exigenda, cum vix

aliquid per infallibilem evidentiam cognos-

camus. Nec oportet distinguere de judicio

magis, vel minus firmo, seu cum maiori,

vel minori formidine; nam si judicium est

revera probabile in favorem voti, illud suffi-

cit, ut votum integrè servandum sit, etiam

si sit minimum, seu cum quacumque formi-

dine, si judicium in contrarium non est pro-

babile. Hæc P. Suar. qui declarat, tum quod

quoties una pars ita est probabilis, ut oppo-

sita non sit probabilis, tunc ea pars est certò

faltem probabilis, & facit certitudinem mor-

alem, quâ maior in rebus humanis non est

exigenda: tum quod nemo operari possit, ni-

si habeat certam probabilitatem; & ideo qui

ita habet judicium probabile de voti emissio-

ne, ut non emissio voti non sit probabilis, te-

netur votum implere; contra qui non po-

test formare judicium probabile de emissio-

ne voti, non tenetur illud implere, ut ait n.

7. Idem docet 1. 2. d. 12. sect. 3. n. 2. ubi ait,

quod ut voluntas sit recta, necesse est, ut se-

quatur judicium conscientiaæ practicæ cer-

tum de honestate objecti, & actionis. Ne-

mo autem negare potest, quod hoc suppo-

nat faltem judicium certum de probabili-

te.

P. de la Fuente in Theolog. Reform. N.

diff. 4. per totam, qui solus (quem viderim)

in terminis fusi, & solidè hanc quæstionem

discutit, & quàm certa esse debeat opinionis

probabilitas, ut eam liceat sequi in praxi, &

quandonam certa sit, ejusque certitudinis

signa luculenter tradit; quod ipsum antea

præstiterat P. Terillus qu. 5. & 6. de Consc.

immo ibi. qu. 5. n. 7. scribit, quod P. Eliz.

lib. 1. qu. 5. §. 2. solemnem intulerit Probabi-

listis calumniam, dum dixit hos docere satis

esse opinionem probabiliter probabilem,

nam quasi omnes expressè dicunt debere esse

certò probabilem, & ideo toti sunt in traden-

dis infallibilibus signis probabilitatis.

Ex exteris veniunt in hoc ipsum M. Me-

dina 1. 2. qu. 19. art. 6. dicens ex Divi Thom.

61. textu deduci licitum non esse sequi opinio-

nem, quæ non sit certò probabilis. Idem ait S. Tho-

Maltrius

Mastris in 2. d. 5. n. 116. & 126. Caram. in
Dilexi lib. 4. Theol. n. 399. pag. mihi 146.
dicens omnem illum peccare mortaliter, qui
vel elicit actum, de cuius honestate dubitat,
vel habet tantum probabiliter, imò proba-
bilitatem, sed solam certitudinem ho-
nestatis excusare à peccato. Hoc ipsum re-
perit in Epist. de Possess. reg. pag. 344. He-
nrich tom. 2. d. 4. n. 31. Filgucira in Lucerna
in 3. damm. Lumbier tom. 3. Summæ à num.
1737. M. Ferre apud Palanc. qu. 29. n. 271.
Raphael à S. Joan. in Reg. mor. part. 2. qu.
4. Perea passim, & alij sine numero. His ad-
di possunt omnes Probabilioristæ, præfer-
tim P. D. Thyrsus, Palanco, P. Munies. qui
dicunt, quod ut licitus sit usus probabili-
oris minus tutæ, debeat opinio esse clarè, &
evidenter, & notoriè probabilior.

§. II.

Rationes conclusionis.

SUMMARIUM.

Quia probabiliter tantum probabilis non est sim-
pliciter probabilis, & eius probabilitas est in-
certa, n. 62. & 63.
Distinguenda opinio dubiè, à probabiliter proba-
bili, n. 64. & 65.
Opinio probabiliter tantum probabilis est cuius
probabilitas, & non probabilitas est probabi-
lis, n. 66.
Est incerta eius probabilitas, n. 67.
Obiectio, cur liceat sequi incertò veram, non in-
certò probabilem? n. 68.
Quid veritas moraliter certa, & quid certò
probabilis? Quid opinio certò probabilis, &
quid probabiliter probabilis? n. 69.
Et quia probabilitas excludit necessariò incerti-
tudinem, n. 70.
Opinio probabiliter probabilis est aequè connexa
cum peccato, ac non peccato, n. 72.
Et est indifferens ad probabilitatem, n. 73.
Et quia licebit sequi probabilius non probabilem,
n. 74.
Et quia ibitur in infinitum in probabilitatibus,
nisi probabilitas sit certa, ibid.
Et quia probabiliter tantum probabilis est semi-
probabilis, n. 75.
Evidens mihi est non licere usum opinionis pro-
babiliter tantum probabilis, n. 76.
P. de la Fuente dividit certitudinem moralem in
exactam, & non exactam, n. 77.
Et ait, in plerisque materijs, in quibus certitu-
do moralis exigitur, non exigi exactam, n.
78.
Quoties una pars est tantum probabilis, & alia
non est probabilis, ea in communi esse censetur
Tom. III.

moraliter certa, ibid.

Exempla, ibid.

Signa quibus dignoscitur, quæ opinio sit certò pro-
babilis, n. 79. & 80.

Eam solam sequi licet, cuius probabilitas est mo-
raliter certa, n. 81.

Probatur 1. à P. de la Fuente n. 48. Pro-
babilitas tantum probabilis non est sim-
pliciter, & absolute probabilitas, sed tan-
tum secundum quid, & cum addito; quo
modo opinio probabiliter tantum vera non
est absolute vera; & probabiliter falsa non
est absolute falsa; & probabiliter certa non
est absolute certa: sed probabilitas, quæ non
est simpliciter probabilitas, sed tantum se-
cundum quid, non est satis ad sine peccato
operandum; quis enim dicet probabilitatem
secundum quid satis esse ad conscientiam?
Ergo probabilitas tantum probabilis non est
satis ad non peccandum: ergo illicitus est
usus opinionis probabiliter tantum proba-
bilis. Confirmat 1. num. 49. quia ultimum
conscientiæ iudicium debet esse moraliter
certum: sed nulla dantur principia, ex qui-
bus deduci potest dictamen certum de licito
usu opinionis probabiliter tantum probabi-
lis; ergo ejus usus non licet. Confirmat 2. n.
51. quia quoties opinio negativa est certò
probabilis, affirmativa autem est incertò
probabilis, non possum prudenter assentiri
affirmativæ: sed omnis probabiliter tantum
probabilis est incertò probabilis: ergo nulli
opinionem probabiliter tantum probabili pos-
sum prudenter assentiri.

Probatur 2. à Lumbier; quia operans ex N.
probabiliter tantum probabili non est tutus, 63.
immo formidat de peccato, & amplectitur Lunb.
periculum cognoscens illud; ergo operatur
cum dictamine practice dubio de peccato.
Confirmari potest; quia ne quis peccet, ne-
cesse est, ut formet iudicium certum de non
peccato: sed sequens probabiliter tantum
probabilem, non potest illud formare; im-
mo format tantum probabile de non pecca-
to; ergo peccat.

Ego tamen etsi plurimum deferam dictis N.
rationibus, attamen, ut rem melius con-
cludam, advertere oportet discrimen inter
opinionem dubiè probabilem, & probabili-
ter probabilem; nam Adversarij, præsertim
P. Carden. distinguit inter opinionem dubiè
probabilem, & probabiliter probabilem,
ejusque usum licitum esse negat; hujus affir-
mat: ergo omnia argumenta, quibus opinio
probabiliter tantum probabilis confunditur
cum opinione dubiè probabili, nil probant.
Discrimen autem est, quod dubium finitè
Bij impor-

importat suspensionem omnis assensus; non ita probabilitas formalis, quæ est essentialiter assensus: ergo ex hoc, quod illicitum sit sequi opinionem dubiè probabilem, non sequitur quod illicitum etiam sit sequi probabiliter tantum probabilem.

N. 65. Præterea convenientius est trahere argumenta contra licitum usum opinionis probabiliter tantum probabilis, quibus ille usus in omni sententiâ impugnetur; est enim res adeo laxa, ut ejus laxitas independentè ab omni sententiâ ostendi debeat. Alias si argumentis particulari sententiæ alligatis impugnetur, poterit, qui eam sententiam non sequitur, sed oppositam, licitè sequi opinionem probabiliter tantum probabilem. Sive ergo quis Reflexista sit, & putet necessarium semper recurrere ad dictamen reflexum, ut certitudo habeatur; sive quis Reflexista non sit, & putet necessarium non esse ad dictamen reflexum recurrere, ut certitudo habeatur, evertere debet licitum usum opinionis probabiliter tantum probabilis: ergo argumentum, quo illicitus esse illius usus probatur, quia haberi non potest dictamen reflexum de licito ejus usu, parum probat: tum quia non Reflexista dicit hoc dictamen non esse necessarium: tum quia Reflexista dicit, quod sicut haberi potest dictamen reflexum certum de licito usu certò probabilis, à quo reguletur immediatè operatio; ita etiam haberi poterit dictamen reflexum certum de licito usu opinionis probabiliter tantum probabilis, à quo operatio proxime reguletur. Debet igitur prius illicitus usus opinionis probabiliter tantum probabilis probari directè; qui si non probetur, frustra probatur reflexè illicitus, eò quia repugnat dictamen certum de ejus licentiâ.

N. 66. Probo itaque 1. quia opinio probabiliter tantum probabilis est opinio, cujus probabilitas, & non probabilitas est simul, & semel probabilis: sed opinio, cujus probabilitas, & non probabilitas est simul probabilis, sive æquè, sive magis, sive minus, est in praxi illicita: ergo opinio probabiliter tantum probabilis est in praxi illicita. Maior patet à pari: Vt enim opinio certò probabilis est illa, cujus non probabilitas non est probabilis; ita opinio probabiliter probabilis est illa, cujus probabilitas, & non probabilitas est probabilis. Minor probatur; quia opinio non probabilis non est licita in praxi: sed opinio, cujus probabilitas, & non probabilitas est simul probabilis, est opinio ita probabilis, ut simul sit non probabilis: ergo opinio, cujus probabilitas, & non probabilitas est simul probabilis, non est licita in praxi.

Probo 2. quia quoties una opinio ita est certò probabilis, ut ejus opposita non sit certò, immo sit incertò probabilis, non licet hanc sequi; quia incertum est, an assensus præstitus huic opinioni sit prudens: sed quoties aliqua opinio est probabiliter tantum probabilis, eo ipso est incertò probabilis, nam ejus probabilitas est incerta; ut enim veritas tantum probabilis est incerta, ita probabilitas tantum probabilis est incerta: ergo quoties aliqua opinio est probabiliter tantum probabilis, non licet eam sequi. Confirmo: Si est probabile tantum opinionem esse probabilem, est incertum, an sit probabilis; nam si probabilitas est tantum probabilis, eo ipso est simul probabilis non probabilitas: & si est tantum probabile, quod opinio sit probabilis, plerumque est simul probabile, quod non sit probabilis: quomodo autem sequi prudenter possum opinionem, de qua simul judico esse probabile, quod sit probabilis, & esse probabile, quod non sit probabilis?

Dices: Qui sequitur opinionem certò probabilem, nititur veritati incertæ, & tamen prudenter operatur: ergo est probabilis opinio sit incerta, qui illi nititur, poterit prudenter eam sequi. Concedo antecedens, & nego consequentiam; quia licet veritas certò probabilis sit incerta, tamen assensus est prudens, quia nititur certæ probabilitati veritatis incertæ. At in nostro casu assensus non est prudens, quia nititur probabili probabilitati, seu probabilitati, & non probabilitati. Ut enim dixi, vel opinionis probabilitas gravibus adeo rationibus probatur, ut ejusdem non probabilitas non probetur, nec sit probabilis; & tunc ea probabilitas est moraliter certa: vel opinionis probabilitas ita probatur, ut ejusdem non probabilitas simul probetur, aut probari possit? & tunc ea probabilitas est tantum probabilis; atque adeo etiam non probabilitas est probabilis. Quis autem dicit, me licitè sequi opinionem, cujus probabilitas, & non probabilitas, sive æquè, sive magis, sive minus sunt probabiles.

Exemplo veritatis res patefecit. Veritas N. 69. alia est moraliter certa, & est illa, cujus falsitas non est probabilis; alia est moraliter certò tantum probabilis, & est illa, cujus falsitas est etiam certò probabilis, sive magis, sive minus, sive æquè. Ut autem, dum assentior veritati moraliter certæ, sum certus de veritate; dum autem assentior veritati moraliter certò tantum probabili, sum certus tantum de probabilitate, non autem de veritate: ita accidit in casu nostro: alia est opinio

opinio certò probabilis, & est illa, cujus non probabilitas non est probabilis; alia est opinio probabiliter tantum probabilis, & est illa, cujus non probabilitas est etiam probabilis. Vt autem, dum assentior opinioni certò probabilis, tum certus de probabilitate; ita dum assentior opinioni probabiliter tantum probabilis, non tum certus de probabilitate, quin sum incertus; ergo assentior probabilitati, quæ simul est non probabilitas. Vt enim veritas certò probabilis potest in re esse falsitas, etsi sit certò prudenter veritas; ita dum assentior probabilitati probabiliter tantum probabilis, assentior probabilitati, quæ potest in re esse non probabilitas; & quæ simul est certò prudenter non probabilitas; nam ea probabilitas est tantum probabilis; ergo ea probabilitas apparet probabilitas, & apparet non probabilitas; si enim apparet probabilitas per argumenta gravia, eo ipso erit moraliter certa; quia quoties unum tantum contradietorium est per argumenta gravia probabile, & aliud nō est tale, illud est moraliter certum: ergo si probabilitas apparet per argumenta gravia probabilis, non probabilitas autem non apparet probabilis, eo ipso ea probabilitas erit moraliter certa.

Probo 3. quia probabilitas includit necessariò incertitudinem, & formidinem, ita ut si probabilitas sit circa veritatem, eo ipso sum incertus de veritate; si circa probabilitatem practicam, eo ipso incertus sum de probabilitate practicâ, seu prudentiali; quomodo autem operatio posita sub opinione, cujus non tantum veritas, seu honestas in re, sed etiam probabilitas practicâ, seu prudentialis est incerta, possit esse licita? & quomodo assensus ei opinioni præstitus æquè probabilis de prudentiâ, ac de non prudentiâ, possit esse prudens? Intellego quidem quomodo operatio posita sub opinione certò probabilis sit licita, & quomodo assensus præstitus ei opinioni sit prudens: quia etsi veritas ejus opinionis certò probabilis sit incerta, & licet formidinem de veritate speculativâ ejus opinionis, an sit conformis in re suo objecto; attamen quia ea opinio est certò probabilis, adeoque ex gravi fundamento conformis, meo videri, iplis regulis morum, ideo est certò prudens; & quia posita sub eodem judicio certò probabilis, ideo est licita. At non intellego, quomodo operatio posita sub judicio probabilis tantum de probabilitate opinionis possit esse licita; & quomodo judicium illud probabile tantum de probabilitate possit esse prudens: equidem tantum est discrimen inter operantem, & opinantem ex judicio certò probabilis de ver-

ritate opinionis, ac inter operantem, & opinantem ex judicio probabilis de probabilitate veritatis opinionis, quantum inter certò probabile, & probabiliter tantum probabile: sed certò probabilis practicè excludit omnem formidinem de imprudenti assensu, & operatione; probabiliter tantum probabile non excludit, immo includit formidinem de imprudenti assensu, & operatione: ergo sicut certum est, quod qui sequitur verum, & honestum certò probabile, operatur prudenter; ita æquè certum est, quod sequens verum, & honestum probabiliter tantum probabile, operetur imprudenter.

Confirmo 1. Vel admittens licitum sequi N. opinionem probabiliter tantum probabilem 71. est Reflexiva; tunc autem det nobis principia certa, quibus formetur ultimum dictamen conscientie certum de licito usu opinionis probabiliter tantum probabilis, & regulativum operationis ponendæ: vel non est Reflexiva? tunc autem probet, quomodo sit tuta in praxi operatio posita sub assensu incerto prudenti, immò æquè probabiliter prudenti, ac non prudenti; nam si probabilitas est tantum probabilis ex gravi fundamento, etiam non probabilitas est talis.

Confirmo 2. Nulla opinio ita tantum probabilis, ut sit æquè prudenter connexa, ac non connexa cum peccato, est licita in praxi: sed omnis incertò probabilis est talis, nam si non datur certitudo de non peccato, non excluditur prudens formido peccati: ergo nulla opinio incertò probabilis est licita in praxi.

Probo 4. quia opinio probabiliter probabilis est in differens ad probabilitatem, & non probabilitatem; & ad hoc ut sit, & ut non sit prudens assensus; quo modo opinio probabiliter vera est indifferens, ut sit vera, vel falsa; ergo non est licita in praxi.

Confirmo 1. quia si semel admittatur, quod licet sequi probabiliter probabilem, licitum etiam erit inter probabiliter probabiles sequi nō tantum eam, quæ est probabilius probabilis, sed & eam, quæ est probabilius non probabilis. Vt enim inter certò probabiliter veras, aliquæ sunt æquè probabiliter veræ, ac falsæ; aliæ magis probabiliter veræ, quam falsæ; aliæ magis probabiliter falsæ, quam veræ, & quamlibet ex his, dummodo sit certò probabilis, sequi licet; ita inter probabiliter probabiles, aliquæ sunt æquè probabiliter probabiles, ac non probabiles; aliæ probabilius probabiles, quam non probabiles; aliæ probabilius non probabiles, quam probabiles: ergo quamlibet sequi licebit, adeoque opinionem probabilius non probabilem.

bilem. Immo, cum hæc ipsa reflexa probabilitas supra probabilitatem subiecta sit alteri iudicio reflexo probabili, sequi licebit quamlibet opinionem probabilem, cuius probabilitas sit minus probabilis; & cuius hæc minor probabilitas sit etiam ipsa minus probabilis, & sic in infinitum; quod præter insignem laxitatem est impossibile: ergo pro certa regulâ probabilitatis, infra quam descendere non licet, statui debet ipsa certitudo probabilitatis. Etenim si statuatur probabilitas, cum hæc reflexa probabilitas possit in infinitum minui, nulla fixa probabilitas pro regulâ assignari poterit.

N. 75. Confirmo 2. Opinio certò probabilis de veritate non est necessariò vera, immò si opposita sit etiam certò probabilis, est semivera, ut ita loquar: ergo opinio probabiliter probabilis non est probabilis, sed semiprobabilis; nam ejus non probabilitas est etiam probabilis; quomodo autem licet sequar opinionem semiprobabilem?

N. 76. Hæc sunt rationes, quæ mihi se obtulerunt, & adeo claræ mihi videntur, ut evidens mihi sit, non licere sequi ullam opinionem, cuius solida probabilitas non sit absolutè, & respectivè moraliter certa. Dixi autem, toties opinionis probabilitatem esse moraliter certam, quoties ea probabilitas nititur argumentis absolutè, & respectivè gravibus; & præterea quoties ejusdem opinionis non probabilitas non est probabilis; si enim non probabilitas sit probabilis, eo ipso probabilitas non erit moraliter certa.

N. 77. Egregiè autem P. de la Fuente l.c. cap. 6. per totum, differens de signis, quibus dignosci possit moralis certitudo probabilitatis, duplicem distinguit certitudinem moralem: unam exactam, quæ semper conjungitur cum veritate sui objecti, aut ex vi sui motivi ita convincit speculativè intellectum, ut reddat omnino securum de suo objecto; talis est certitudo moralis de existentia Romæ, Indiarum, Cæsaris, & similium; hæc autem adeo vera videntur, ut sit prorsus incredibile, quòd sint falsa. Aliam non ita exactam, quæ non est nisi talis, ac tanta probabilitas, ut quia uni contradictorio deest, alteri autem adest, ideo hoc dicitur civili, & humano loquendi modo moraliter infallibile, & certum. Quare quoties una pars ita est probabilis, ut altera probabilis non sit, ea dicitur moraliter certa, atque adeo illud dicitur moraliter certum, & indubitatum, quod probabilibus argumentis ita verum ostenditur, ut ejus oppositum non sit probabile.

Hæc P. de la Fuente; quæ quamvis veram putem, attamen certitudinem moralem ex-

actam dicerem potius evidentiam moralem, quia ea certitudo moralis exacta excludit non tantum prudentem, sed etiam imprudentem formidinem oppositi; excludere autem imprudentem convenit evidentie morali, non autem puræ certitudini morali. Certitudinem autem moralem minus exactam puto dicendam esse absolute certitudinem moralem.

Post hæc P. de la Fuente à n. 58. ait, certum esse, quòd in plerisque materijs, in quibus exigitur moralis certitudo, non est necessaria ea exacta moralis certitudo, quæ semper uniatur cum veritate sui objecti, & ex vi sui motivi speculativè convincat intellectum, sed sufficit altera minus exacta, seu tam magna probabilitas unius extremi, ut ejus oppositum non sit probabile. Patet: Sic homo inter Catholicos natus est certus de suo Baptismo, Fideles de existentia Christi D. in Hostia exposita, Filij de suorum parentum veritate. Nec homini licet sub conditione rebaptizari; nec Fidei negare Hostiæ adorationem, nec Filio detractare obsequia parentibus; nisi specialis ratio dubitandi illis accedat, quamvis non sit prorsus certum eum hominem esse baptizatum, eumque à talibus parentibus genitum. Cur autem, nisi quia quoties una pars est adeo probabilis, ut alia non sit probabilis, illa communi hominum modo habetur moraliter certa: ergo certum est, quòd in plerisque materijs, in quibus ad prudenter operandum exigitur certitudo moralis, non exigitur ea exacta, quæ semper uniatur cum suo objecto, sed sufficit talis certitudo moralis constans ex argumentis probabilibus pro una parte, ut altera non sit probabilis: ergo quoties datur argumentum probabile pro una parte, & nullum pro alia, toties datur pro illa certitudo moralis sufficiens ad prudenter operandum.

Si ergo in plerisque materijs, in quibus ad prudenter operandum requiritur certitudo moralis, sufficit magna probabilitas pro una, & nulla pro opposita; ita ad prudentem opinionis probabilis electionem requiritur certitudo moralis de probabilitate opinionis. Datur autem ea moralis certitudo de probabilitate, quoties probabilitas opinionis ita est probabilis, ut ejusdem opinionis non probabilitas non sit probabilis: contra si ipsa probabilitas sit opinativè dubia, seu dantur opiniones probabiles de probabilitate, & non probabilitate opinionis, tunc ea probabilitas non erit moraliter certa, sed incerta, & insufficiens ad prudentem opinionem, & operationem.

Quare

N. Quare omnis ea opinio, cujus veritas hinc inde controvertitur, unis negantibus, alijs affirmantibus esse veram, ejus tamen probabilitas non controvertitur, aut à negantibus illam esse veram, adhuc asseritur esse probabilis, ut plerumque facit S. Bonav. in 4. dist. 17. art. 2. qu. 3. & dist. 21. art. 2. qu. 1. & dist. 21. art. 2. qu. 3. & alibi apud Mastr. in 2. d. 5. n. 62. immo P. D. Thyrsus tom. 1. Select. d. 4. n. 18. opinionem oppositam proprie vocat probabilissimam, aut à nullo eximia doctrinæ, & probitatis viro notatur ut improbabilis; aut est communis inter classici DD. censenda est certo probabilis. De signis, quibus certa probabilitas à dubia discernitur, latè tractat P. Terillus qu. 5. & 6. de Consc. omnino videndus, & brevius P. de la Fuente à n. 66. qui hoc ipsum discutit de novis opinionibus.

N. Tertia conclusio: Solam opinionem saltem certo moraliter probabilem sequi licet. Patet, quia nec licet sequi dubiè probabilem, nec probabiliter probabilem: ergo ut aliquam opinionem licitè sequar, debet saltem esse certo moraliter probabilis.

§. III.

Objectiones.

SUMMARIUM.

Quia difficulter distingui potest inter certo probabilem, & probabiliter probabilem, n. 82.
Potest. Quid dubia probabilitas, & quid probabilis probabilitas? n. 83.
An idem sit opinio probabiliter probabilis, ac tenuiter probabilis? n. 84.
Cur non liceat probabiliter probabilis? n. 85.
Probabiliter probabile non importat absolutam probabilitatem, quin etiam non probabilitatem, ibid. & n. 86. 87. 88.
Omnis opinio probabiliter probabilis est probabiliter non probabilis, ibid. à n. 85. ad 88.
Petens consilium format judicium certum de probabilitate consilij, n. 89.
Si ex certo probabili opinione resultet alia incerto probabilis, hac non licet, n. 90. & 91.
An opinio probabiliter probabilis generet dubium circa operationem? Mens P. Carden. à n. 92. ad 99.
Non satis ut dubium quocumque assensu deponatur, sed necesse, ut assensu prudenti, n. 100. & 101.
Cum probabilitate probabilitatis opinionis stat probabilitas non probabilitatis opinionis, & ideo non licet, n. 102.
Quid dubitare, quid probabiliter opinari? n. 103.

Quid dubitare, quid formidare? n. 104.
Non potest formari dictamen reflexum de licito nisi probabiliter probabilis, n. 105.
Cur judicium incertum de veritate sit prudens, non ita incertum de probabilitate? n. 106.
P. Elizald. ait repugnare, ut probabilia probabiliter cognoscantur, n. 107.

Objicies ex P. Carden. tom. 4. dist. 4. n. 14. N. difficulter distingui posse opinionem 82. certo probabilem à probabiliter probabilis, P. Card. & ideo se numquam eà distinctione usum; sed se tantum distinxisse opinionem in verè probabilem, seu quam ferè omnes judicant probabilem; & in dubiè probabilem, seu de cujus probabilitate inter sapientes dubitatur.

Sed contra primò; quia dedi certa signa, N. quibus certo probabilis à probabiliter probabili distingui possit. Contra 2. quia sicut P. Card. P. Carden. distinguere potest inter verè, & dubiè probabilem, ita ego inter certo probabilem, & probabiliter probabilem. Contra 3. quia facit quæstionem de nomine, & quam vocat verè probabilem, ego voco certo probabilem: quam vocat dubiè probabilem, esto vocari possit incerto probabilis, non tamen probabiliter probabilis; incertum enim tam convenit dubio, quam probabilitati; cum hoc tamen discrimine, quod dubia probabilitas strictè sumpta, est quando omittitur omnis assensus; opinativa autem, seu probabilis probabilitas, est quando datur assensus ex unâ parte, ita tamen, ut pro non probabilitate detur æquale, aut ferè æquale fundamentum.

Objicies 2. Non est idem opinio tenuiter probabilis, ac probabiliter probabilis; tum 84. quia tenuis probabilitas implicat contradictionem terminorum inter se; tum quia probabilis probabilitas importat utrorumque terminorum veram, & absolutam probabilitatem; tenuis autem probabilitas eam negat; & sicut non est idem homo tenuiter prudens, ac absolute prudens; ita non est idem tenuis probabilitas, ac probabilis, seu absoluta probabilitas; sed idem esset tenuis probabilitas, ac probabilis probabilitas, si non licet sequi probabiliter probabilem; ideo enim hanc sequi non licet; quia si opinio A est probabiliter probabilis, est etiam probabiliter non probabilis, adeoque ejus probabilitas est tenuis.

Sed contra, quidquid sit, an opinio probabiliter probabilis idem sit, ac tenuiter probabilis; hoc mihi certum est, quod non licet sequi probabiliter probabilem, ob dictam rationem, quod si opinio est probabiliter

liter probabilis, est etiam probabiliter non probabilis. Quomodo autem prudenter sequar aliquam opinionem, quæ est æquè probabilis, ac non probabilis; immò sepe est magis non probabilis, quàm probabilis, seu maius habet fundamentum pro sui improbabilitate, quàm pro sui probabilitate? Quapropter licet verum sit, quòd tò *probabile* importet absolutam probabilitatem; neutiquam tamen verum est, quòd tò *probabiliter* *probabile* in utroque importet absolutam probabilitatem; & hoc est æquivocum Patris Carden. quia tò *probabiliter* reflectit non tantum supra probabilitatem, sed etiam supra non probabilitatem ejusdem opinionis, ita ut si probabilitas opinionis est probabilis, sit etiam probabilis non probabilitas; quomodo autem eligi potest opinio, cujus tam probabilitas, quàm non probabilitas, est probabilis, immò sæpe est probabilior non probabilitas, quàm probabilitas?

N. 86. P. Card. Objicies 3. ex eodem n. 18. 19. & 20. quia sicut quoties una opinio est probabilis, plerumque ejus opposita est etiam probabilis, ita quoties una opinio est probabiliter probabilis, etiam contradictoria erit probabiliter probabilis; quid autem tunc faciendum erit? an eligere tunc tutiorem? hoc autem erit onus intolerabile, & summè difficile discernere inter certò, & inter probabiliter probabiles; præsertim cum DD. non dicant, an hæc, vel illa opinio sit certò, an sit tantum probabiliter probabilis. An minùs tutam? tunc autem, cum ea opinio minùs tuta sit tantum tenuiter probabilis, incidemus in 3. damn. ab Innoc.

N. 87. P. Card. Sed contra; quia iterum P. Carden. æquivocatur, & ejus paritas est evidenter contra illum: ut enim quoties una opinio est probabilis, ejus opposita est etiam probabilis; ita quoties probabilitas est probabilis, toties non probabilitas erit etiam probabilis. Immo quoties una opinio est probabiliter probabilis, ejus contradictoria erit etiam probabiliter non probabilis; non autem, ut P. Card. æquivocatur, ejus contradictoria erit probabiliter probabilis; nam contradictoria opinionis probabiliter probabilis non est alia probabiliter probabilis, sed est eadem ipsa opinio probabiliter non probabilis.

N. 88. Explico, & sumo duplicem opinionem probabilem: ecce tunc probabilitas cadit supra veritatem unius, & altera probabilitas cadit supra veritatem alterius contradictorii; adeoque si hæc opinio, *Pictura die festo licet*, est probabilis, erit etiam probabilis contradictoria, *Pictura die festo non licet*. Summo modo opinionem probabiliter probabi-

lem: ecce tunc probabilitas reflexa non cadit supra veritatem opinionis, sed supra probabilitatem directam opinionis; contradictorium autem probabilitatis directæ est non probabilitas directæ ejusdem opinionis: ergo una probabilitas reflexa cadit supra probabilitatem directam, alia supra non probabilitatem directam ejusdem opinionis: ergo si aliqua opinio est tantum probabiliter probabilis, eo ipso eadem opinio est probabiliter non probabilis. Confirmo: Quoties veritas unius opinionis est tantum probabilis, eo ipso plerumque ejus falsitas est etiam probabilis: ergo quoties probabilitas alicujus opinionis est tantum probabilis, eo ipso non probabilitas ejusdem opinionis est etiam probabilis.

Objicies 4. num. 24. Petens consilium à N. Theologo format tantum judicium probabile, non autem certum de probabilitate opinionis, nam nititur auctoritati Theologi; ergo ea opinio est ei tantum probabilis, & tamen eam licet sequitur. Nego antecedens; dico enim, quòd format judicium certum moraliter de probabilitate opinionis, etsi illud judicium nitatur auctoritati Theologi; tum quia præsumit, quòd non sit daturus consilium, nisi juxta opinionem inter TT. certò probabilem; tum quia sæpe in pluribus infima certitudo moralis conditur ex unius tantum testimonio, suppositis aliis circumstantiis probatis, & sapientiæ, & ex ignorantia fundamenti in oppositum: ita judicium certum, quòd homo sit baptizatus, & ordinatus, unice nititur testimonio Parochi, & Episcopi, & eorum probatis; nemo enim præsumendus est malus, nisi positivè probetur; & judicium certum, quòd Petrus sit filius Pauli, nititur testimonio matris, ejusque castitati præsumpta, quia non probatur adultera. Vide quæ dixi n. 77. ad 79.

Objicies 5. n. 25. Plures opiniones probabiliter tantum inferuntur ex opinionibus certò probabilibus: sed illæ non sunt certò probabiles, & tamen licet in praxi, ut experientia docet; nam sicut ex præmissis evidentibus, cum bonitas consequentia est tantum probabilis, non resultat conclusio evidens, sed solum probabilis; ita ex opinione certò probabili cum bonitate consequentia tantum probabili, resultare non potest conclusio certò probabilis, sed tantum probabiliter probabilis.

Sed contra; quia si aliquando ex opinionibus certò probabilibus non resultant opinionibus certò probabiles, eo ipso hæc licet non erunt in praxi, & in culpa critica præ-

premissa, cujus probabilitas non erit certa, nec ejus probabilis connexio certa erit. At, regulariter loquendo, ex utraque præmissa certo moraliter probabiliter resultat conclusio certo moraliter probabilis. Addo, quod certitudo moralis de opinionis probabilitate non sumitur à bonitate illationis, sed ex eo, quod ea opinio judicetur ab Authoribus, etiam ejus veritatem negantibus, certo probabilis, & quod nullus ejus probabilitatem in dubium vocet, sed tantum ejus veritatem.

N. 92. Obijcies 6. n. 27. quia falsum est, quod opinio probabiliter probabilis generet dubium practicum circa operationem: 1. quia habet rationem prudentem, ob quam dubium deponatur; ut enim ægrotus dubitans, an teneatur ad Sacrum, audito Medici consilio, quod est sibi tantum probabile, deponit

Card. dubium practicum de auditione Sacri; ita practice dubitans de opinionis probabilitate, & inveniens rationem verè probabilem pro securitate opinionis habet principium, quo deponat dubium, & format judicium probabile de opinionis probabilitate: 2. quia dici non potest dubium practicum non posse

N. 93. prudenter deponi nisi per rationem certò, non autem per probabiliter tantum probabilem; hoc enim esset conscientiam scrupulis illaqueare, quatenus non tantum volumus eligendas non esse opiniones nisi certò probabiles, sed etiam, quod in rationibus probabilibus, quibus homines in dubijs occurrentibus suas actiones gubernant, non satis sit ratio probabiliter probabilis, sed necessaria sit certo probabilis: hoc enim modo ægrotus inquirere tenebitur, quanta sit peritia Medici, ut sciat, an ratio probabilis Medici consilio nixa sit probabiliter, an certo probabilis: 3. quia si opinio probabiliter

N. 94. probabilis trahit secum dubium, etiam certò probabilis hoc trahet; nam vel omnis probabilitas affert secum dubium, vel sola probabilitas reflexa? si omnis; ergo etiam certò probabilis: si sola reflexa, contra est; quia id esset, quia tò certo affert dubitationem in certo probabili; sed hoc est falsum, nam tò certo potest etiam cadere supra dubium; certò enim dubito, an crines Adam fuerint rubri: ergo si tò probabile, aut probabiliter, affert secum dubitationem, certò probabilis affert certò dubitationem: sicut quia opinio probabilis est ex se semper incerta, ideo certo probabilis affert etiam in suo conceptu, esse certum, quod sit incerta: 4. quia, juxta nos, dubium non componitur cum assensu probabili, nam dubitare est suspendere omnem assensum: ergo implicat, ut intel-

lectus assentiat probabiliter, & dubitet: ergo habens judicium probabile reflexum de opinionis probabilitate non dubitat de ejus probabilitate: 5. quia aliud est formidare, aliud dubitare: ergo etsi habens judicium probabile reflexum de probabilitate opinionis formidet, non tamen dubitat de probabilitate opinionis: 6. ait cap. 6. n. 41. quia habens judicium probabile de probabilitate opinionis, tantum abest, ut habeat dubium practicum de illà, quin habet judicium reflexum certum, nam habet judicium prudens de probabilitate, quo deponit dubium de eà; ergo non dubitat practice de probabilitate, quia habet tertium aliud reflexum, & certum, quod rectè operetur, qui ex judicio probabili, & prudenti operatur.

N. 98. Respondeo negando anteced. etsi enim assensus probabilis de probabilitate opinionis non sit dubium de eadem probabilitate, cum dubium sit suspensio omnis assensus attamen dat locum prudenti formidini de operatione posità sub judicio probabili de probabilitate opinionis; nam opinio purè probabilis de probabilitate est simul, siue æquè, siue magis, siue minùs probabilis de non probabilitate; ergo est insufficiens ad deponendum dubium, aut formidinem de prudenti operatione; immò essentialiter imbibit dubium opinativum, & prudentem formidinem de non prudenti operatione; quatenus si ejus opinionis probabilitas est probabilis, etiam non probabilitas, seu imprudentia in eam sequendo est simul probabilis.

N. 99. Ad 1. probationem nego antecedens; nulla enim ratio, nisi sit certò probabilis, est prudens; immò de rationem probabilem esse prudentem; attamen cum in nostro casu non tantum adfit ratio prudens pro probabilitate, sed etiam adfit ratio prudens pro nò probabilitate, eo ipso fit, ut ea ratio non sit satis ad prudenter operandum. Ad paritatem ægroti dico, quod consilium Medici sit illi moraliter certum; immò, nisi tale sit, non poterit ei niti, præsertim cum lex de sacro sit certa. Dixi enim, quod certitudo moralis in pluribus materijs constat ex magnà probabilitate unius partis, & nullà probabilitate oppositæ.

N. 100. Ad 2. dico, quod licet dubium practicum per omnem etiam imprudentem assensum deponatur; (ut enim dixi, dubium strictè importat suspensionem omnis assensus, ergo per quemlibet etsi imprudentem deponitur) attamen, ut prudenter operer, non est satis, ut dubium practicum deponatur quolibet assensu,

assensu, sed deponendum est per prudentem assensum; ergo non nisi per rationem certò probabilem de probabilitate; alias operari liceret cum hoc utroque iudicio simul existente, Est probabile, quòd sit probabilis opinio, *Licet pingere*; est probabile, quòd non sit probabilis eadem opinio, *Licet pingere*: ergo licet pingere; quod nemo dicet; immò liceret operari sub iudicio de maiori non probabilitate opinionis. Ad instantiam dico,

P. Card. quòd si P. Carden. vult, ut omne ultimum conscientiae dictamen sit certum, nec timet conscientias scrupulis illaqueandas, quamvis vix dici possit qualiter idiotæ iudicium illud certum reflexum formare possint, quomodo timet illaqueandas scrupulis conscientias per hoc, quòd dicamus opinionem, ejusque rationem debere esse certò probabilem, saltem tali certitudine, quæ non oriatur ex evidentiâ, sed ex magnâ soliditate opinionis, & rationis, & ex nullâ soliditate rationis stantis pro non probabilitate?

N. Totum æquivocum P. Carden. est, quòd 101. rectè dicat dubium deponi per quemlibet assensum, & ex eo, quòd idem non sit opinio dubiè probabilis, ac probabiliter probabilis, infert, quòd quia cum habeo iudicium probabile de probabilitate opinionis, non habeam dubium, consequenter licitum erit

P. de la Fuente. operari; hoc autem est falsum, ut bene P. de la Fuente n. 43. ut enim operer, non satis est, ut non habeam dubium practicum, sed debeo illud deposuisse per iudicium prudens; alias qui deponeret illud per iudicium imprudens, licitè operaretur: sed iudicium probabile de probabilitate opinionis, cum stet simul cum iudicio probabili de non probabilitate opinionis, non est prudens circa honestatem operationis: ergo.

N. Ad 3. nego antecedens; nam per certitudinem probabilitatis opinionis excluditur 102. omnis non probabilitas ejusdem opinionis; econtra per probabilitatem probabilitatis opinionis non excluditur, immò stat probabilitas non probabilitatis opinionis: ut enim cum probabilitate veritatis stat maior, aut minor, aut æqualis probabilitas falsitatis; ita cum probabilitate probabilitatis stare potest æqualis, aut maior, aut minor probabilitas non probabilitatis. Si autem semel admittatur ut licitum, sequi opinionem probabiliter probabilem, evidenter infertur, quòd licet sequi opinionem ita probabiliter probabilem, ut longè probabilius sit non esse probabilem: quo modo quia licet sequi omnem certò probabilem de veritate, licet sequi omnem certò probabiliorem de falsitate. Itaque omnis opinio quatenus probabilis affert

secum incertitudinem de veritate; quatenus probabiliter probabilis affert secum incertitudinem tum de probabilitate, tum de veritate quatenus certò probabilis affert secum certitudinem de probabilitate, & incertitudinem de veritate. Ut operer, necessaria saltem est certitudo de probabilitate constata ex magnâ probabilitate opinionis, & ex nullâ probabilitate pro non probabilitate ejusdem opinionis.

Ad 4. fateor aliud esse dubitare, aliud probabiliter opinari; & ideo aliud esse opinio- nem dubiè probabilem, aliud probabiliter probabilem; ex hoc tamen non infertur, quòd quia opinio probabiliter probabilis differt a dubiè probabili, quòd, est illicitum sit sequi dubiè probabilem, ideo sequi licebit probabiliter probabilem; non, inquam, infertur, quia neutrum sequi licet: non dubiè probabilem, quia si dubium stricte sumatur, tunc suspenditur omnis assensus de probabilitate opinionis: non probabiliter probabilem, quia licet tunc deatur assensus opinativus probabilis de probabilitate, attamen est componibilis cum assensu opinativo probabili de non probabilitate ejusdem opinionis; quo modo assensus certus de probabilitate veritatis est componibilis cum assensu certo de probabilitate falsitatis opinionis: sed assensus opinativus probabilis de probabilitate opinionis, componibilis cum assensu opinativo probabili, aut probabiliori de non probabilitate, non est satis ad prudenter operandum; qualiter enim operetur prudenter, qui simul probabiliter opinatur, quòd non operetur prudenter? Ergo non licet sequi probabiliter probabilem.

Ad 5. fateor, quòd aliud sit formidare, N. aliud dubitare; fateor etiam, quòd opinans 104. probabiliter opinionem esse probabilem non dubitet de probabilitate opinionis, nam dubium stricte dicit suspensionem omnis assensus; adhuc tamen non licet sequi probabiliter probabilem, quia assensus opinativus de probabilitate stare potest cum assensu opinativo de non probabilitate opinionis; adeoque assensus opinativus de probabilitate formidat prudenter de non probabilitate opinionis: Vel enim assensus probabilis de probabilitate opinionis est prudens; & sic etiam assensus probabilis de non probabilitate ejusdem opinionis erit prudens; quomodo autem licet prudenter operer sub iudicio prudenti de non probabilitate opinionis, quòd coexistit cum iudicio prudenti de ejus probabilitate? nec enim ea duo iudicia sunt contradictoria, cum utrumque sit affirmativum, unum de probabilitate, aliud de non pro-

probabilitate ejusdem opinionis: vel assensus probabilis de probabilitate opinionis est imprudens? quomodo autem licet operer sub iudicio imprudenti?

N. 105. Ad 6. quidquid sit, an iudicium probabile de probabilitate generet dubium practicum de eadem; hoc enim in rigore negavi; nam dubium de probabilitate, strictè loquendo, est suspensio omnis assensus de eadem: adhuc dico iudicium probabile de probabilitate opinionis non esse iatis, quia cum eo fiat iudiciū probabile de non probabilitate. Quod autem dicit, quod formari possit iudicium certum reflexum de licito usu opinionis probabiliter probabilis; hoc nego. Prius enim directè probandum est, quod liceat sequi opinionem probabiliter probabilem; eo modo, quo prius directè probatur, quod liceat sequi certò probabilem; & deinde ex argumentis hoc probantibus formatur iudicium certum reflexum de licito usu certò probabilis, quò Probabilistæ Reflexistæ dirigi dicunt operationem. Assumere autem, quod formari possit iudicium certum reflexum de licito usu probabiliter probabilis, quò dirigi dicatur operatio, est assumere ut certum, quod a me negatur non tantum esse verum, sed esse probabile; nego enim esse verum, immò nego esse probabile, quod liceat sequi probabiliter probabilem.

N. 106. Dices: Iudicium certò probabile est incertum de veritate, nec tamen est imprudens de veritate; alias non liceret sequi opinionem certò probabilem de veritate: ergo nec iudicium incertum de probabilitate erit imprudens de probabilitate. Nego consequentiam; ideo enim iudicium incertum de veritate non est imprudens de eadem, quia supponit iudicium certum de probabilitate veritatis: at iudicium incertum de probabilitate nullum supponit iudicium certum de probabilitate, immò stat cum iudicio de non probabilitate opinionis; si enim opinio est probabiliter probabilis, est etiam probabiliter non probabilis; ergo si quia est probabiliter probabilis, licet eam sequi, ut vult P. Card. Carden. quia etiam est probabiliter non probabilis, non licebit, ut ego volo. Quòd si neget probabiliter probabilem esse simul probabiliter non probabilem, eo ipso non erit probabiliter, sed certò moraliter probabilis. Dixi enim, quòd in præfenti magna probabilitas pro uno contradictorio, & nulla pro alio est certitudo moralis: ergo si opinionis probabilitas ita est probabilis, ut non probabilitas non sit probabilis, eo ipso probabilitas est moraliter certa.

N. 107. Non immoror in refutando P. Eliz. qui in Tom. III.

Append. de Naturâ opin. *quest. 4. pag. 254.* P. Eliz. ait, repugnare ut probabilia probabiliter tantum cognoscantur. At hoc est certò falsum; tum quia scibilia probabiliter tantum cognosci possunt; ergo & probabilia: tum quia sepe adest ratio, una pro probabilitate, alia pro non probabilitate ejusdem opinionis. Lege P. Teril. *qu. 32. de Reg. mor.* P. Teril.

§. IV.

An aliquando satis sit opinio tenuiter, aut probabiliter probabilis?

SUMMARIUM.

Doctores tuentes licere in casu gravissima necessitatis sequi opinionem alias non probabilem, aut tenuiter probabilem, n. 108.

Notandum eo ipso opinionem perdere tenuem, & sortiri gravem probabilitatem ratione necessitatis, n. 109. 110. 111.

An tenuis probabilitas idem sit, ac dubia? num. 110.

Retentâ tenui nunquam licet, mutatâ in gravem licet, ib.

Plura illicita sunt ex nova circumstantiâ licita, ibid.

Si timeatur Eucharistiam ab Hereticis conculcandam, licet viro, & femine eam tangere, & non jejunis sumere. DD. ib.

Non opponitur decreto, nam damnata non loquitur de tenui probabilitate, stante summâ necessitate, & loquitur generatim, n. 112.

Quoties necessitas dat tale pondus rationi, ut tenuis fiat certò probabilis, licet, ib.

EX dictis infer, quòd non ideo in casu N. urgentissime necessitatis illicitum erit 108. sequi opinionem tenuis probabilitatis; licet enim, si nulla alia adfit, & adfit gravissima necessitas, ut optime P. Sanch. *lib. 1. Sum. P. Sanch. cap. 9. & lib. 2. de Matrim. d. 36. n. 8.* ubi ait, quòd id quod non iudicatur alias probabile, redditur probabile per urgentem necessitatem, & periculum impendens. Idem tradit M. Hozes in 27. *damn. ab Alex. VII. num. 18.* M. Hoz. Torrec. *ibid.* Filgu. in *Lucernâ ad 3. damnatam*, C. de Lugo de Sacram. d. 8. n. 140. M. C. de Sotus de *Secreto*, membro 3. M. Mart. de Prado in *tract. 7. de Partibus Sac. Poenit. qu. 3. dub. 2. n. 15. pag. mibi 675.* ubi postquam retulit sententiam tam negantem posse absolvi, qui nullum peccatum explicitè dicit, et si aliqua signa doloris det; quam affirmantem absolvi debere, ait hanc in praxi sequendam, & ut possimus in tantâ necessitate, sufficit, quævis probabilitas speculariva. Idem M. Id. asserit M. Ildeph. Baptista de *Consc. d. 28. Bapt. dub.*

dub. 6. concl. 3. n. 579. ait enim: Aliquando talis potest se offerri occasio prompta operandi, ut ..... ne salus corporis, & anime periclitetur, sufficiat illa parva probabilitas. Idem Caram. in *Dialectic. n. 398.* & M. Tapia *tom. 1. lib. 1. q. 8. art. 11. n. 4.* ubi ait: Imminente necessitate, aliqua judicantur prudenter fieri, quæ extra necessitatem non licerent; & *art. 13. n. 5.* ait, quod, occurrente magno inconvenienti, præferenda est opinio, quæ illud vitat, etsi extra illud non judicaretur probabilis; & citat Sotum *l. c. qu. 2. concl. 2.* Navar. P. Sanch. *lib. 2. de Matrim. d. 36. n. 8.* & *lib. 1. Sum. cap. 9. n. 35.* ita, inquit, potest quis habens aliqualem persuasionem, quod iudex non legitime interroget, occultare delictum viri dignissimi.

N. Adverte autem, quod eo ipso opinio tenuiter probabilis mutat suam probabilitatem, adeoque semper verum est, quod reventâ tenui, numquam licet, etsi mutatâ liceat, ut dixi *d. 3. sect. 3.* Vide P. Card. *tom. 1. disp. 9. cap. 8. n. 133.* & *tom. 3. d. 74. cap. 2. n. 20.* sed præcipue *tom. 4. d. 4. cap. 7.* ubi hoc ex professo agit, & trahit plures casus, in quibus ob summam necessitatem tenuis probabilitas sufficit; ea enim necessitas dat pondus rationi ex se levi, ex. gr. si non adfuit alia materia, licet baptizare infantem cum lixivio; in quo casu ipsa necessitas facit licitum, quod eâ seclusâ non licet.

N. Dices: Tenuis probabilitas idem est, ac dubia probabilitas de se sufficiens ad deponendum dubium: ergo cum per nos non liceat operari cum dubio practico, numquam sequi licebit opinionem tenuis probabilitatis.

N. Respondeo, quod tenuis probabilitas, seclusâ summâ necessitate, asserat dubium practicum; si autem ea adfuit, eo ipso reddit eam certò probabilem; plura enim sunt ex se illicita, quæ additâ vel unâ circumstantiâ fiunt licita: ex. gr. illicitum est non jejuno sumere Eucharistiam, & tamen si timeatur, quod conculcanda sit ab Hæreticis, licitum erit tam viro, quam foemina eam propriis manibus tangere, & post prandium sumere, ut omnes docent cum P. Fagundez in præceptis Ecclesiæ, P. Layman *ibi.* P. Suar. *tom. 3. in 3. p. d. 68. sect. 6.* Duardus in caput, Omnis utriusque sexus, commentans §. tertium disti capitis *d. 2. sect. 1. n. 22.* C. de Lugo *d. 14. n. 3.* P. Henao *tom. 3. d. 29. sect. 5.* si enim ob Eucharistiæ reverentiam jejunium inductum est, & ob eandem negatum laicis attingi, non debet ipsum jejunium, & ipsa non contrectatio in maiorem Eucharistiæ irreverentiam redundare, ut accideret in dicto casu.

P. Fagu.
P. Lay-
man,
P. Suar.
C. de
Lugo,
P. Hen-
duard.

Neque contravenimus decreto Innocentij damnantis tenuem probabilitatem; tum quia damnata asserit *generatim*, quod ego nego, & unice affirmo, quod in solâ extrema necessitate; tum quia ea tenuis probabilitas transit in certò gravem ratione extremae necessitatis: quando autem liceat sequi opinionem tenuiter probabilem, ait P. Card. *n. 56.* regulam esse, quando ipsa necessitas dat tale pondus intrinsecum rationi, ut tunc censetur ea opinio certò probabilis. Sed hoc ipsum iterum quæri potest, quoniam hoc det? Quare dico ponderandas diligenter circumstantias, periculum imminens damnationis, si non practicetur, & remittendum, ut solet, in pluribus iudicio prudentum valde circumspecto.

SECTIO IV.

An ad sine peccato, aut honestè operandum, requiratur iudicium aliquod certum de non peccato, & de honestate operationis?

§. I.

Conclusio.

SUMMARIUM.

Questio est, an præter iudicium certum de probabilitate necessarium sit aliud certum de honestate? *n. 113.*

Probabiliorista deberent combinare comprobabilioritate non peccati certitudinem non peccati. *n. 114.*

M. Martinez, & P. Scildere, etsi Probabiliorista, sunt Reflexista. *n. 115.*

Probabiliorista non explicant quomodo probabilioritati insit certitudo non peccati, necessaria juxta omnes, ne quis peccet, sed unice dicunt satis esse probabilioriam. *n. 116.*

Male negatur, quod certitudo moralis sit infallibilis connexio cum vero; est enim cum vero prudentiali. *n. 118.*

Contradictio P. Thyrsi, ib.

Probabiliorista Moderni summè recedunt ab Antiquis, nam P. Suar. ait, omnes DD. sentire, quod ut voluntas sit recta, necessarium sit, ut sequatur iudicium conscientie practice certum, ib.

Dico, quod ut quis sine peccato, aut honestè operetur, necesse sit, ut ejus iudicium habeat aliquam de non peccato, aut honestate operationis certitudinem. Aliqui hoc dicunt de fide. *n. 119.*

Unice quero, an aliqua certitudo requiratur, & præscindo modo à specie certitudinis. *n. 120.*
Rationes. Quia quod non est ex fide, est peccatissimum juxta Scotum sit hic pro conscientia est, quod est contra conscientiam, est peccatum. *n. 121.*
Bona